

DET ÄR NU SOM GÄLLER

Om samtal med Tony och Claes

av Lars Embäck

Rörelsen i en film tränger undan det som är orörligt och tyst. Det som händer på riktigt gömmer sig bortom biosalongens mörker eller tv-monitors flimmer. Tablåerna handlar om individen och kollektivet. Olika föremål från ett hem interagerar i ett statiskt rollspel. Materialets representationer återspeglar en position.

Det är upprivande att se tillbaka. Där finns sår som inte läker med tidens gång. Mamma blev påkörd av en motorcykel 1948 när hon är trettioåttre år. Pappa var med om en allvarlig bilolycka som nittonåring, 1933. Båda olyckorna ger upphov till svåra skallskador. Mamma och pappa, Thea och Nils, träffas 1950 och gifter sig ett år senare, 1951. Min bror föds samma år och jag själv 1955.

Tidsrymden mellan Theas och Nils olyckstillfällen fram till pappas bortgång senhösten 1976 och mammas inläggning på mentalsjukhus vårvintern 1977 inringar familjens gemensamma samt mina föräldrars enskilda utanförskap. Trots stora avvikelser från det normala kunde vi under lång tid repressivt tolereras av omgivningen. Efter en personlig kris 1997 använder jag minnen och rekonstruktioner från barndomen som ett konstnärligt bakgrundsmaterial. Samtidigt går jag i samtalsterapi. Idag är det lättare att se mina föräldrars liv i förhållande till mitt eget.

Efterhand framträder en längtan efter att upprätta distans till den subjektiva bearbetningen: Finns det en objektiv, biografisk historieskrivning? Kan en plats vara förbunden med minnet av en händelse för fler än en människa? Utställningen på Staffanstorps konsthall genomförs tillsammans med två barndomskamrater som inte är konstnärer. Det finns en lättnad i att se sig genom deras ögon. Tony, Claes och jag växte upp i ett miljonprogramsområde strax utanför Göteborg. Hur ser deras berättelser ut i förhållande till min? Hur påverkas vi av att återvända till de gemensamma barndomskvarteren? Tony och Claes är på olika sätt motsträviga till mitt sätt att fundera över uppväxten i förorten. Claes använder ett uttryck som gett namn åt utställningen.

– Det är nu som gäller, upprepar han med eftertryck.

Claes bor ensam på ett LSS-boende utanför Göteborg efter en stor stroke 2007. Han tycker om att samla på gamla saker och berättar gärna om sin relation till de nu bortgångna föräldrarna Barbro och Stig. När jag flyttade hemifrån som sjuttonåring fick jag hjälp av Claes mamma och pappa med bostad och möbler. De grep in och hjälpte när jag behövde det som bäst. Claes och hans föräldrar var ett värdefullt och starkt stöd under den här tiden.

Tony är musiker och har en professionell ljudstudio i källaren till sin villa i Stockholm där han bor med sin familj. Tony gör ett motsägelsefyllt val för utställningens ljudverk. Han vill spela in en låt som jag skrev i tonåren, på sina villkor, men med mig som artist.

– Den låten är "typisk" för den tiden, säger Tony, samtidigt som han berömmar mina insatser. Ett utbyte "typiskt" för vår relation.

Det fanns ett förtroende och en nära kontakt mellan våra familjer. Tonys mamma Kajsa (egentligen hans mormor) träffar mig första gången på ett barnhem där hon arbetar innan Tony och jag kommit i skolåldern. Tony och jag går senare i samma klass. Min mamma Thea vänder sig vid flera tillfällen till Kajsa med sina problem. Thea hör röster och upplever att grannarna förföljer henne och familjen.

– Jag uppfattade inte din mamma som så annorlunda som du känner, invänder Tony. Det jag var upptagen av när jag var liten var att jag växte upp med mina morföräldrar och att jag själv upplevde min familjesituation som mer annorlunda än din. För att dölja det kallade jag min mormor och morfar för mamma och pappa.

"Under behandling"

Claes pratar om att hans pappa Stig finns inuti honom. De gör samma gester när dom röker. Funderar över om den oro som Claes bär inom sig också funnits hos hans mamma Barbro, hos Stig eller hos båda. Claes föräldrar var unga när de träffade varandra. De flyttade samman och gifte sig. De arbetade långa arbetspass på oregelbundna tider. Mamman i godisaffär och pappan på en charkavdelning. Claes tillbringade mycket tid ensam. Nu är Barbro och Stig döda. Tonys mamma och pappa, Lilian och Bert, tog aldrig hand om Tony. De bildade aldrig familj. Tonys mormor och morfar tog hand om Tony. Hur har det påverkat Tony? Nu är Tonys pappa död och han vill inte träffa sin mamma. Morföräldrarna som tog hand om honom som vårdnadshavare är döda.

Ser en amerikansk dramatisk serie om samtalsterapi tillsammans med Marianne. Det är andra gången vi följer den. Funderar över en vanlig intrig i de olika avsnitten. Den hjälpsökande har belastats med ett alltför stort ansvar för föräldrarna och familjen under sin uppväxt. En vanlig konflikt i berättelserna handlar ofta om hur föräldrarna överfört sina egna trauman på barnen. Marianne säger att hon hade velat träffa min pappa. Vi möttes först två år efter att pappa hade gått bort. Pappa hade kamrater som tjänstgjorde på *Ulven* när ubåten sprängdes av en tysk mina i Stockholms skärgård. Pappa berättade om kollegor inom polisen som gått in på toaletten och skjutit sig själva med sitt tjänstevapen. Pappa fick epileptiska anfall. Pappa förmanade oss barn att vi skulle be till Gud att mamma skulle bli frisk från sin sinnessjukdom. Jag bad utan att bli bönhörd. Jag älskade mamma. Jag stod närmast mamma och beskyddade henne. På så sätt blev hennes sjukdom en del av mig.

Det är inte möjligt att trösta pappa idag. Han skjutsade mig på sin moped till skolan. Han lever inuti mig. Mamma skulle bli frisk. Allt skulle bli bra. Pappa överförde sina känslor till mig och han lever vidare genom mig. Och mamma lever vidare genom mig. Stig och Barbro lever vidare genom Claes. Tonys föräldrar och morföräldrar lever vidare genom Tony.

Claes och jag går genom Högsbo. Tony och jag går genom Högsbo.

"Dom var fullständigt knäckta "

En dialog mellan Tony och mig som spelades in under två dagar i slutet av juli 2016.

GUMMISTÖVLARNA

Lars: – Det finns nånting som vi pratade om igår som vi inte spelade in som är intressant. Din mamma Lilian som stack till USA hade ju en yngre bror som hette Kenneth, och en äldre bror...?

Tony: – ... som hette Lars-Erik...

Lars: – Och Lars-Erik gick bort?

Tony: – Ja, så här var det. När dom bodde i Toltorpsdalen, alltså bortåt Sahlgrenska där mot Mölndal där om du tänker dig, då hade Kajsa och Erik (Tonys morföräldrar/ föräldrar) tre barn. Då var det Lars-Erik som var åtta år och gick i andra klass. Så var det Lilian (Tonys biologiska mamma) som var sex år och Kenneth som var två år eller någonting sånt där. Är du med?

Lars: – Mmmm. Absolut....

Tony: – ...nånstans där.

Lars: – ...jag är med.

Tony: – Lars-Erik var en jättego kille...

Lars: –mmm.

Tony: – ...tydligt och då var det så att när han gick hem från skolan så var det en av hans klasskamrater, en flicka som hade tappat sin regnjacka i en vattenpöl och då går han in i den vattenpölen för han har stövlar och skall ta den och ge den till henne. Vad händer då? Jo, då rinner det in vatten i stövlarna. När man normalt sett gör så att man låter det va och så går man hem. Han gjorde så att han hällde ut vattnet tog av sig strumpan och stoppade ner foten, fötterna i dom här kalla stövlarna, gummistövlarna och då blev det ju iskallt.

Lars: – Det var kallt ute alltså?

Tony: – Ja, det var kallt ute. Det var nästan vinter. Och då går han hem med det och då blir han sjuk. Så dan därpå är han hemma från skolan och får hög feber. Och då får han jättehög feber typ 40–41 så dom blir ju jävligt oroliga för honom. Så dom åker in till Sahlgrenska med honom dag två. Dag tre så dör han i dubbelsidig lunginflammation. Så dom var ju helt knäckta va. Dom var fullständigt knäckta.

Lars: – Ja, det är klart.

Tony: – Dom bodde i hus där som dom hade köpt och dom kunde inte bo kvar där.

Lars: – Nä.

Tony: – Dom kände att det orkade dom bara inte med. Och då precis då, det här var precis då kriget kom. Så om du tänker dig...

Lars: – trettionio alltså ungefär, att det kan ha vart däromkring...

Tony: – Ja, nånstans där då kan det va...

Lars: – Mmmm...

LUDVIKA

Tony: – Och då är det så att då blir Erik av med jobbet också. Så dom flyttar upp till Ludvika. Där har dom släktingar så dom kan bo där. Så dom kan ordna så dom får ett hus där. Kajsa har släktingar där och då gjorde Erik lumpen där som vakt på ASEA och då hade han hund alltså "vakt". Han hade en schäferhund. Så han gick omkring och vaktade där på ASEA. Det var ju en stor industri som folk beundrade och så där så då behövde dom vakter som vaktade där för alla var ute efter ASEA's teknik va. Det var ju ett sånt framtidsbolag. Sen när kriget var slut så flyttade dom tillbaks då. I slutet på fyrtioalet. Och då flyttade dom till Kålltorp.

Lars: – Jaha.

Tony: – Och ... nu kan jag inte exakt, men fyrtiofem så bör Lilian varit tio år... nånstans och femtiofem så har dom flyttat till Riksdalersgatan då och då föds jag va...

Lars: – Då är du med i bilden ja.

Tony: – Och då är Lilian ungefär tjugo år och Kenneth är ungefär sjutton år eller nåt sånt där va. Arton år kanske eller nånting.

Lars: – Mmmm...

Tony: – Så är det. Och då är Erik, min morfar, ungefär femtio år, va.

Lars: – Han var född ju född nollåtta, trodde du va, så femtioåtta skulle han vart femtio då.

Tony: – Ja, nånstans va. Det här är väldigt grova siffror. Men nånstans där va.

Lars: – Ja, ja, ja.

Tony: – Så det kan väl stämma.

Lars: – Ungefär ja.

Tony: – Och då innebär att då var han ungefär sextio år, som oss då, när vi gick i skolan och din pappa var väl några år yngre än det, kanske. Är du med?

Lars: – Precis.

Tony: – Då får man ungefär en uppfattning.

Lars: – Men då fick Erik och Kajsa vara med om att Kenneth gick bort också?

Tony: – Jaja. Det skedde ju då åttiotvå eller – åttiotre var det.

JÄRNVÄGSÖVERGÅNGEN.

Lars: – Med den här järnvägsövergången.

Tony: – Han kom... Det som var lite äckligt var att han hade åkt och klippt sig på morgonen, men dessförinnan så hade jag pratat med honom nån

dag innan och han va lite så där... Han frågade mig om jag ville låna pengar till att köpa PA-system (en ljudanläggning för en orkester) och sånt där. Han ville satsa det på mig. Det fanns någon typ av uppgivenhet...

Lars: – Okey.

Tony: – ...som inte han hade visat tidigare för mig.

Lars: – Att han ville låna pengar till ett PA-system, var [det] ett tecken på uppgivenhet?

Tony: – Nej. Han ville låna mig, att vi skulle göra det ihop.

Lars: – Okey.

Tony: – Då var det så att... samtidigt hade dom gått med protestlistor mot honom på hans arbetsplats.

Lars: – Mot honom?

Tony: – Dom ville typ att han inte skulle vara kvar, alltså jävligt läskigt alltså. Det var någonting som hade hänt där på jobbet. Så han höll på att söka ett nytt jobb och allt möjligt sånt där och då var det så att han och jag hade väldigt fina samtal då som var väldigt förtroliga och så där, som jag kände att vi uppnådde någonting som vi inte hade uppnått tidigare. Och så denna morgon skulle han åka och klippa sig och sen skulle han till någon motorverkstad eller någonting sånt där och så skulle han på nåt möte och då kör han över en obehövad järnvägsövergång och pang, det kommer ett godståg och träffar honom direkt. Och då vet dom inte om han har stått där innan eller om han kom precis fram då när tåget kom.

Lars: – Om det är ett självmord eller ej, det vet man inte?

Tony: – Nej. Men det var så att den bilmodellen han hade. Han hade en femcylindrig 245:a som då var bara något år gammal va. Och det

var så att de hade ett problem på Volvo med den modellen att dom bara helt plötsligt dog och så tror dom att den kan ha varit en sån grej med volvobilen.

Lars: – Att det var bilens fel?

Tony: – Alltså, han omkom ju med en gång. Det var inget att snacka om.

Lars: – Men det här minnet som jag har om att du mister en släkting eller anhörig på lågstadiet eller mellanstadiet. Den stämmer inte alltså.

Tony: – Nej. Hmm. Det här sker när jag är tjugosju år.

Lars: – Ja, det är en helt annan tid.

"SVARTEN"

Lars: – Men din pappa hann du ju aldrig träffa någonting speciellt? Det är bara något litet...

Tony: – Nej, jag träffade ju honom...

Lars: – Han hette?

Tony: – Bert.

Lars: – Han hade..., men du sa ett smeknamn förut också, vad var det?

Tony: – "Svarten".

Lars: – "Svarten", ja.

Tony: – Han var jazzmusiker, så han höll på och spelade och och var ute och festade och var inte så jättenoga med att stadga sig med Lilian då. Så Kenneth ordnade jobb till honom nere i hamnen som utopare. Det var rätt bra jobb.

Lars: – Det minns jag.

Tony: – Han fördelade jobben mellan dom som ville arbeta i hamnen helt enkelt. Jag tror inte det finns kvar... Men då var det ju ganska mycket halvkriminella dagarbetare ... som fick lönen på kvällen efter hur många timmar dom hade gjort. Dom lastade bananbåtarna och allt vad det var. Så det var ett sätt att få ihop stålar för människor [som ville tjäna extra eller som] inte [hade fasta arbeten]... . Dom som hade en blixtrbricka fick först. Sen fick andra tillfälliga dagjobbare ta det som var kvar. Kenneth fick ett sånt jobb därnere när han pluggade och så då, när han hörde att Bert behövde jobb, så hjälpte han då Bert med det. Då ordnade Kenneth det till honom.

Lars: – mmm

Tony: – Bert bodde på Gråberget. Det är lite nyare hus där. Och sen då så flyttar han till Skärhamn till sin sommarstuga som han hade där. Och så bodde han där tills han dog helt enkelt. Jag var uppe i Skärhamn och hälsade på honom när jag hade flyttat från Marie (tidigare fästmo till Tony). Då fick jag bo i Kapten Gitarrs, eller det var egentligen Bengans lägenhet (Bengan hade en skivaffär mitt emot Kapten Gitarrs affär på Kaptensgatan) som Kapten Gitarr hade, för jag jobbade extra där med musiken då... Det var kul och så fick jag lite pengar för det. Dom frågade mig om jag ville köpa in mig som delägare i Kapten Gitarrs butik. Och då frågade jag Bert om han kunde låna mig...

Lars: – Men det hade han inte kanske.

Tony: – Jo och då skulle han gå i borgen för mig, sa han. Så då fanns det sånt borgenslöfte från honom. Men jag utnyttjade aldrig det. Så då ville han hjälpa mig på något sätt. Men sen några år senare fick jag ju breaket med Alien och det här. Då började han ringa mig på fyllan va. Och då ringde han mig när jag fått Kajsa (Tonys dotter med sin fru Kerstin) och allt detta. Människor som är på fyllan, som är alkoholister. Dom är inte som du och jag är. Vi är glada. Tjenare Lasse, hur är läget? ...och så där.

Lars: – Nä...

Tony: – ... utan Bert hade en bitterhet.

Lars: – Ja.

Tony: – *Ja, hallå det är farsan dô, hur är läget.* Ja, det är liksom bra. *Ja, vad fan jävla unge, varför kommer du aldrig och hälsar på mig.* Ah, du vet så där va. Ja, jag kan inte för att jag har så mycket. *Ja, men va fan ska du inte hälsa på din gamle far du har din jävla sketunge.* Du vet så här va.

Lars: – Otrevligt.

Tony: – Och jag hade ingen relation till honom alls liksom. Det är ungefär som en vilt främmande person ringer till dig nästan. Man undrar, vad är det här. Så där kan man inte säga till någon som man aldrig har fostrat. De är sånt som man kanske säger som när man är fyra år, kom till pappa och sitt i knät och sådär och sen hänger det kvar i vuxen ålder, så att till Theo kanske du kan säga så bara på kul va, kom nu och sätt dig i knät på din gamle far. Man kan inte säga så till någon som är trettio år och aldrig haft kontakt med och som man har träffat fem gånger.

Lars: – ...han uppträdde som en förlorare då, kan man ju säga då, om han säger så till dig.

Tony: – Ja, och [han var] väldigt plump. Han hade ju druckit så mycket så att han inte kunde uttrycka sig riktigt. Människor som super för mycket tappar ju talförmågan till slut. För funktionerna att formulera sig upphör ju. När man är riktigt full så kan man ju knappt säga riktigt vad man menar, man hittar inte orden.

Lars: – Nä.

Tony: – Han hade tappat förmågan. Och därför sa jag [till honom] ring för fan inte mer. Du kan lägga ner det. Och då vänder hans släktingar det mot mig. Så nån kusin till mig som jag aldrig har pratat med hade hört då från honom hur jävla arrogant jag var...

Lars: – Hmm.

LILIAN

Tony: – Så att så är det. Och Bert är död sen kanske tolv år tillbaka. Hans fru är också död. Så där har du ungefär... Man kan säga så här att Lilian har alltid pratat väldigt väl om Bert och han har pratat väldigt väl om Lilian så hade inte han haft spritproblem så tror jag att dom hade varit ett perfekt par för varandra för dom tyckte väldigt mycket om varandra. Lilian sa alltid så här, Bert var så... Snygg pappa du har, trevlig och charmig och så, men han var inte riktigt beredd på det här va att gå in i detta som jag ... och Bert sa alltid att Lilian var en fantastisk tjej, henne var han kär i så där va.

Lars: – Men samtidigt så lär du inte känna någon av dem ordentligt kan man säga. Är det fel att säga så tycker du? Lär du känna dem ordentligt också?

Tony: – Jag kan tycka att Lilian känner jag ordentligt. Jag känner hennes sidor så att säga. Och dom är väldigt svåra å...

Lars: – Men känner du henne som... Du känner inte henne som ett barn, att du bodde hos henne över lång tid eller så?

Tony: – Jag känner henne ungefär lika bra som om du tänker dig att man känner en kändis. Om du tänker dig om du ser liksom en person på tv väldigt mycket, så kan du säga att du känner den personen, nånstans, du har en relation till den för du har sett den personen så mycket och är intresserad av personen men du har ingen djupare, du har ingenting djupt i relationen.

Lars: – Nej.

Tony: – Och det har inte jag med Lilian heller. Om du förstår?

Lars: – Samtidigt kan du ju berätta mycket om vilka dom var. Du har ju bra koll...

Tony: – Ja, för Lilian lever ju fortfarande och hon är säkert fortfarande produktiv på nåt sätt. Det vet inte jag, men det funkar inte och det är så att... Jag har ju inte blivit hård, men jag har blivit mer pragmatisk...

PENNYGÅNGEN

Lars: – Om jag skall säga nått om min egen familj så [har] jag en stor släkt. Men jag har ingen kontakt [med några av dem varken] på min mammas sida eller på min pappas sida. Det är ju naturligtvis på grund av att mamma och pappa var sjuka.

Tony: – Ni hade inga såna där släktmiddagar och sånt där hemma.

Lars: – Asså, det förekom ju när jag var liten fram till... våren sextiotre. Men då... det kan ha hänt nån gång till, men [tills sist] skällde min mamma ut min moster och morbror från Uddevalla så svårt [att dom gav upp] va...

Tony: – Varför då?

Lars: – Nä, mamma sa så här: "Det är en person som bor i lägenheten här under som har flyttat efter oss från den förra adressen [där vi tidigare bodde]. Dom förföljer oss vart vi än flyttar." Så berättade hon en lång historia om hur hemska dom här människorna var som hade flyttat efter. Då sa den här mostern att det här kan ju inte stämma: "Thea nu får du lugna ner dig!" Då blev det häftiga gräl va. [Den här system] stod min mamma nära. Hon var bara något eller några få år äldre än mamma. Jag kommer ihåg när dom gick då [så] sa [hon]: "Nu får hon väl leva där i sin lilla värld." Så så såg vi inte dom nånting mer va. Mamma kanske pratade med henne på telefon ibland, men vi hade liksom ingen... alla sådana besök försvann, va. Pappa hade sin släkt i Stockholm och uppe i Gästrikland och han hälsade aldrig [på dem]... Han hörde inte av sig. Han skämdes väl över att det inte var bra [i familjen]. Så släkt[-en] finns liksom inte.

Tony: – Men dom satt och tittade på tv mycket och så eller?

Lars: – Pappa gjorde det, men mamma tittade aldrig på tv. Hon lagade kaffe [till pappa] och tog in [på bricka tillsammans med] någon bullbit så där på kvällen. Sen så var det inte mer.

Tony: – Men vad gjorde din mamma på kvällen. Hon läste?

Lars: – Hon hade ju hela tiden nån föreställning i huvudet förstår du, asså bilder som hemsökte henne på olika sätt då va. Hon var ju helt isolerad.

Tony: – Handlade hon och så eller?

Lars: – Helst inte då va, hon skickade ju helst...[någon annan]. Hon ville ju att pappa eller min storebror skulle gå och så småningom så tog väl jag över en del också, fast det var ganska långt fram [i tonåren]. Men mamma gick ju sen när hon blev ensam i lägenheten efter pappa hade dött. Då gick hon ju [och handlade]. Då bodde ju inte [min bror och jag] hemma längre så att då fick hon ju sköta det. Men hon var väl rädd och orolig när hon gick ut och sådär va. Hon var ju inte frisk. Men det är också så där att... Man märker då att... Det som är tydligt när det är en person som har en svår sjukdom så drar dom sig undan liksom...

OLIKA PERSPEKTIV

Tony: – Jag ser din lägenhet utifrån perspektivet när jag sitter i din säng. Då ser jag snett, dörren ut i köket och snett. Dörren till den där garderoben som var där. Men hon hade väl sängar i den också på något vis.

Lars: – Ja, hon låg ju och sov där.

Tony: – Det var ju inget trevligt ställe att sova på. Det var ju liksom inga fönster och så.

Lars: – Hon gick ju och gömde sig där. Ja, det var ju... det är ju lite kusligt sådär.

Tony: – Ja, det var en garderob hon låg i nästan ju. Och sen såg jag då hatthyllan. Den som du alltid har med. Den ser jag framför mig den... den... jag vet inte om det är dina bilder som har tagit fram mina minnen igen. Jag ser den hatthyllan framför mig och sen hade ni ett badrum som låg längre ner till vänster om stolen och där vet jag att ni hade en sådan där kran som man kunde flytta...

Lars: – Mellan badkaret och handfatet...

Tony: – Och det tyckte jag var så jävla häftigt. Det var så modernt.

Lars: – Ja, hahaha.

Tony: – Så modernt hade inte vi liksom.

Lars: – Hahaha.

Tony: – Det var liksom tecken på framgång att man hade en sån.

Lars: – Det var byggt senare helt enkelt.

Tony: – Ja, och det tyckte jag var sån där framgångs... du vet hur barn kan va...

Lars: – Ja.

Tony: – Sen fattade inte jag det riktigt det med... Det är så också... du får inte glömma av det här... att min mormor låg i köket och sov.

Lars: – Din mormor gjorde det. På den soffan där hon satt....

Tony: – Där låg hon och sov.

Lars: – Och Erik sov i...

Tony: – Storarummet.

Lars: – Och så var det hela din uppväxt?

Tony: – Nej, när vi bodde på tjugotvåan så bodde dom båda två i vardagsrummet och jag då i det lilla [rummet].

Lars: – Ja, du hade det rummet. Det kom jag ihåg. Det var en tvårummare det, sen blev det en trerummare [efter ni hade flyttat].

Tony: – Nej, det var en tvårummare hela tiden var det. Det var aldrig större.

...

"Han lever inne i mejs och jag belis med honom"

Transkription av ett samtal mellan Claes och mig inspelat hemma hos honom i september 2016. Claes pratar ibland ganska otydligt på grund av skador efter en stroke 2007, men uttrycker sig samtidigt kraftfyllt genom gester.

ÖPPNING

Claes: – Jag frågade hur du hade det hemma.

Lars: – När vi var små eller...?

Claes: – Ja.

Lars: – Så frågade du det?

Claes: – Ja, när du var hemma hos oss. Då frågade jag hur du hade det hemma.

Lars: – Det sa jag inte då?

Claes: – Nej, det var som när jag frågar min son hur det är. Han bråkar på samma sätt med mig. Jag var likadan med min pappa. Nu gör han likadant som jag gjorde.

Lars: - Ja.

TRÄNING OCH ARBETE

Claes: - Jag cyklade i fem år. Sen börja jag gå på gym och spela squash. När jag var tjugoåtta–nio år så hade jag gjort allt detta.

Lars: – Men det var som socionom inom kriminalvården du jobbade?

Claes: – Ja, ja, ja. Visst var det det. Men sen om du har skrivit något annat. Det är skit samma för mig.

Lars: – Men du snackade med fångarna. De kom in på ditt kontor. Och så satt ni och pratade om hur dom skulle förändra sig och...

Claes: – Nej, för om de hade satt där ett halvår, [efter en] månad hade vi [ett] samtal och dom ljög. Och det var ju inte bra va.

Lars: – Men du jobbade också mycket extra på den tiden? Du stack ut på kvällarna och stod vakt ute på nattklubbar?

Claes: – Ja. Alltid, alltid.

Lars: – Men du tog aldrig anabola och sånt?

Claes: – En gång. Jag körde en sån och sprang och sprang. Jag blev som barn. Sen aldrig, aldrig mer. Kunde inte. Gick inte. Jättebra för att röra va och okey då va. Sen var det svårt då när man gick av.

Lars: – Det handlar om hälsan.

Claes: – Ja-ja, men vad fan om man blir femtio eller trettio.

Lars: – Det är Gunnar Ekelöf där. "Du försvann, nu, nyss eller för tusen år sedan".

Claes: – Ja, ja visst. Men så är det.

INTERMEZZO I

Lars: – Det är märkligt med att du när vi var unga...

Claes: – Vad var det då när vi var unga?

Lars: – När vi var unga så då rökte du aldrig.

Claes: – Nej, men jag började när jag tjugo, trettio gånger fem...

Lars: – Ja.

Claes: – ... så började jag på det.

ARBETE, FAMILJ OCH STROKE

Lars: – Du slutade som socionom...eller?

Claes: – Jag blev såinnan det (pekar på huvudet och gör en grimas).

Lars: – Jaså, det blev problem efter stroke.

Claes: – Ja, men så fixade jag det. Och pappa, min pappa gjorde när han var sextiotre. Jag fick mitt tidigare. Jag kör mitt. Pappa fick sitt och jag fick mitt. Och det var ju lite bättre för honom då va. När jag vaknade där på sjuket så sa hon till mig "du kan inte prata". "Va, kan jag inte prazza". Det är nånting vet du. Men ja hatt vart bra. Jag hade femtiofem just på det och liksom och det var ju fick det var gjorda allting så för det skit samma fixa om massa grejor. Eh, han fick allt allting som fanns där för femhundra spänn (pekar med fingret mot huvudet - roterar fingret i cirklar). Jag fick trehundra på traff dittut. Det var ju fanmej, det var ju tvåhundrasjuttio som var sjukt va eheheh (stirrar med öppen mun och skelar) det var ju så jävla...

Lars: – Men hade du velat jobba längre som socionom?

Claes: – Jaja, det var ju bra för mig. De var ju inte nånting. Jobbade jag te te te från jobbade från från från till hejvann då va.

Lars: – Började du med det när du var tjugofem eller nånting eller?

Claes: – Nej, jag var...(håller upp fingrar).

Lars: – tjugotre...

Claes: – Nej, tjugotvå (håller upp fyra fingrar).

Lars: – Tjugotvå.

Claes: –Ajavisst!

Lars: – Det var ungt.

Claes: – Nej, jag var... vet du va (pekar med högerhanden på fyra resta fingrar på vänsterhanden). Hur mycket är det? Hur mycket är det?

– Lars: Det är fyrtio.

Claes: – Ja, plus (visar fyra fingrar en gång till).

Lars: – Fyrtiofyra.

Claes: – Ja, då sucka ja me de [då slutade jag med det].

Lars: – Aaaahhh...

Claes: – De var ju inte nått med de.

Lars: – Nej, det var ju normalt ju.

Claes: – Javisst och jag hade ju min sån hemma också då va. Jag hade te...jag hade jag hade de första åren hade jag hem till honom. Det har inte vart nåt med de utan de har omh...omh...omh. Åh... va fan.

Lars: – John.

Claes: – Ja.

INTERMEZZO II, LARS HALKAR PÅ DEN HALA TRÅTRALLEN

Claes: – Du har sånna också. Dom är inte bra du.

Lars: – Nej, jag höll på att slinta där. Nu ordnar det sig.

Claes: – Javisst.

Lars: – ... Det är sol nu. Nu är det jättefint väder.

Claes: – Nu kommer det lite grann. Ibland kunde det bli så. Det var inte bra. (röker)

Lars: – Det är som att sitta i skogen nästan lite grann. Dom här buskarna.

Claes: – Lite grann så men där är bara hur mycket som helst.

Lars: – Jag gick där på andra sidan innan jag ringde på så såg jag att det är liksom en gångstig där ju.

STIG

Claes: – Ibland, pappra så, när jag rökte så va, så som pappra gjorde också. Han gjorde alltid så här va (sätter vänster tumme i utrymmet mellan vänster öga och näsan).

Lars: – A, med fingret.

Claes: – Ja, jag gör också så.

Lars: – Så här...

Claes: – Ja, ja. Visst. Visst. När jag går själv så gör jag precis som pappa gjorde.

Lars: – Frågade du honom: varför gör du så?

Claes: – Nej, nej, jo, jo, det är konstigt vafan gör dom de för men nu gör jag själv det också. Han lever inne i mejs och jag är belis med honom.

Lars: – Ja.

Claes: – Och sen gör jag också det... och så där.

Lars: – att du har ärvt det där.

Claes: – Ja, det är klart.

Lars: – Hm.

Claes: – Vi hänger med mycket utav ...man får utav det som gör nåt i en annans då va.

Lars: – Ja.

Claes: – Ja, fattar man, att man köpte såna bra såna såna från dom kjo last dom hade så, pappa då va.

Lars: – Jobbade han på Billhälls hela sin tid? Alltså från det när vi gick på högstadiet.

Claes: – Nej, han gjorde på det andra först och sen gjorde han te de andra sen och det var ju...dom hade allting som han schoog häruppe, gjorde så (härmar en jägare som håller i ett gevär) får dom fem såna gamla då, men han sa dom var så så jävla ööh, örat gick sönder på dom och så.

BILLHÄLLS

Lars: – Men han jobbade på en annan matvarubutik än Billhälls?

Claes: – Ja, det var en [annan] först. Och han var nummer ett därborta och det asså.

Lars: – Han var bra på chark.

Claes: – Ja, ja, han kunde allt om det, å vi har ju aldrig hatt nått som va nått som, han har alltid ja, ja, visst. Det va inte så liksom det va inte de tar jag hem, sa han då va. För det kunde dom inte sälja. Så ner ta med det hem.

Lars: – Han fick det hem.

Claes: – Ja, ja, visst. Det en sån (måttar med händerna) kostar ju för fan hundra spänn då, en sån här jävla bit då, va. eheheh (en stor bit rökt korv?) Nått sånt här lite drygt, dom kunde inte sälja den där. Vad ska vi säga? Jag tar hem den då, sa han. Så där var den då på där eheheh – (ivrigt).

Lars: – Massa god mat.

Claes: – Ja, ja, visst. Han hade mycket. Jag åkte dit va, gick ner å fick se [en] sån här (visar en taggform med händerna – revbensspjäll?) som dom hade gjort sånna i då va. Och [då] stod [jag och åt] fyra–fem stycken sånna och ahhhh (visar hur han åt). Det var ju jävligt bra. Inte några pengar eller nånting bara – jaehuhuh (gestikulerar). Det var ju som jävligt dyrt då va. Det var inte han så [noga med] eheheh. "Ta ni in på det", sa han. Han hade allt liksom på den.

Lars: – Ja.

Claes: – Men sen ... fick han ju den då (pekar på huvudet). Jag märkte att han står på [en bräda] ute en gång och ser han komma upp där, så står han på den här.

Lars: – Jaha, så han gick och balansera.

Claes: – Javisst, på den brädan som går där.

Lars: – Jaha.

Claes: – Du vet. (pekar mot huvudet).

Lars: – Han hade blivit lite märklig.

Claes: – Nej, ja, ja, visst. Det tyckte han var kul då. Aaahhh. Men det var bra i och för sig att han – ah) (mumlar).

Lars: – Hur gammal blev Stig? Blev han sjuttio?

Claes: – Ja, mer.

Lars: – Sjuttiofem.

Claes: – Ja, nåt så där omkring där. Ehh. Ah jag vete fan. Honom har jag ju väldigt mycket. Jag har jobbat och det va. Bra för mig va. Att inte när jag såg inne på det va. Hade det nästan tjugofyra bara som va. Det var ju bara fan – åh, okey – gamla män var ju väldigt konstigt å säj va. Men jag har ju gjort dessa nästan år, femton år (håller upp två fingrar) så att jag får (suckar) jag får av med muschen. Vem vet i morgon så är det bra.

Lars: – Ja.

NILS OCH THEA

Claes: – Vad tänker du om det då?

Lars: – Pappa blev ju sextiotvå. Så han blev inte så gammal.

Claes: – Nej. Och mamma blev...

Lars: – Mamma blev nittiotvå...

Claes: – Ja, då så kan man ju – ha-ha-ha.

Lars: – Ja, hon levde ju rätt länge.

Claes: – Konstigt du.

Lars: – Ja, hon fyllde nitto år och så åkte vi upp där till det här äldreboendet så sa Marianne: Ja, Thea snart fyller du nittiofem år också. Men det gjorde hon ju inte då.

Claes: – Nej, det är klart hon inte (skrattar begrundande och inkännande). Det är klart.

Lars: – Det blev aldrig så.

Claes: – Nej. Nej.

Lars: – Men hon levde ju väldigt länge efter den här trafikolyckan hon var med om.

Claes: – Aja, visst.

Lars: – För då var hon faktiskt trettio tre ja.

Claes: – Hmm.

Lars: – Så det är ju många år. Hon levde ju i sextio år till.

Claes: – Jaja, man vet inte vem som kommer.

INTERMEZZO III TEATER

Lars: – Vi såg en del teater kom jag ihåg när vi var unga.

Claes: – Vicken då?

Lars: – Du och jag.

Claes: – Vilken var det som?

Lars: – Ja, vi har väl sett fler teatrar.

Claes: – Ja, några stycken har vi gjort där.

Lars: – Så gick vi och tittade på balett också.

Claes: – Jaha.

Lars: – Tavlror från en utställning. Emerson, Lake and Palmer-versionen utav Musorgskijs...

Claes: – Ja, den har jag sett.

Lars: – Det gick vi och tittade på och ...

Claes: – Vad tyckte jag då?

Lars: – Va?

Claes: – Va sa du efter då?

Lars: – Vad vi sa?

Claes: – Ingenting. (skrattar) Jag tror inte det var någonting.

Lars: – Jag tror jag tyckte det var roligt. Att det var liksom... det var ju originellt tror jag.

Claes: – Det var nog det.

Lars: – Det var lite originellt att jag gjorde det, att vi kom på sådana idéer.

Claes: – Bra att kunna göra det för att – whoawhawha – men sen...

Lars: – Jag tror inte det var någon annan på Kungsladugårdsskolan...

Claes: – Nej, det var inte nå bra det att man kanske. (paus) Vi går in igen

STROKE OCH BARBRO

Lars: – Hur gammal var du när den här stora stroke smällde till på dig?

Claes: – (visar med händerna) två två...

Lars: – Femtioåtta eller... femtiosju, nej det måste varit tidigare, det måste varit femtiotre eller nåt va.

Claes: Fick det då (visar med händerna).

Lars: – Femtiofem, femtiofem...

Claes: – Plus fyra

Lars: – Femtionio, men det var du ju nyss ju?

Claes: – Nej, fem plus fem.

Lars: – Femtiofem.

Claes: – Ja, just det.

Lars: – Aa det är femtiofem. Femtiofem fick du den.

Claes: – Å sen konstigt och så tog det fyra-fem år och så gick det tillbaka igen då va. Hmm, vad gör jag det här för nu. Och jag menar...

Lars: – Jag kommer ihåg du ringde till Malmö och då levde Barbro också. Så ringde du och pratade. Jag kan inte säga att jag förstod så mycket av det du sa.

Claes: –Ja, det var väldigt konstigt –ha-ha-ha – det gick inte.

Lars: – Men jag försökte förstå.

Claes: – Bra för dig men det gick inte.

Lars: – Men så kom Barbro in i rummet och frågade: Vem är det du ringer? Ahahahah, sa du. Vi får sluta nu, sa du. Men så hände det nåt med Barbro också då?

Claes: – Ja, det var också så. Ja, ja, jag menar va fan. Hon kunde inte gå ute där utan hon var hemma därinne va och sen helt plötsligt. Jag har inte vart hemma när hon hade gått då gått in te nån annan då va och eftersom jag hade gått ifrån så blev hon alldeles för att jag menar va fan då. Men när hon skulle dog då var jag där och det å att hon smånat två varit när hon dog kom han liksom också då.

Lars: – Hann du till sjukhuset då eller?

Claes: – Ja, ja, visst. Hon var på nummer trettiofire va. Det var inte bra alltså.

Lars: – Var du kvar hos henne länge där?

Claes: – Bara en halvtimme, zwo timmar.

Lars: – Så då hände allting.

Claes: – Ja, visst, visst. Hon visste att jag kom och så bara...

MARKLANDSGATAN OCH BARNHEM

Lars: – Vad är det som skulle vara intressant att göra i Högsbo om vi går tillsammans någonstans?

Claes: – Jag tror framför allt (att jag vill åka till) ...där först vi bodde först.

Lars: – Tuppfjätsgatan?

Claes: – Nej. Det första stället?

Lars: – Är det på Marklandsgatan?

Claes: – Ja, just det.

Lars: – För ni bodde i en etta där?

Claes: – Ja, en etta där. Ja, och det var alltid massa, alla kom, alltid komma dit alltid komma dit va, men sen gick det inte att komma in till nån [annan] alls.

Lars: – Det gick inte att komma in till någon annan.

Claes: – Jag för nere hos oss var det alltid människor. ...För mi[n]a [föräldrar] var ju väldigt så unga då va...beh

Lars: – Dom var snälla Stig och Barbro.

Claes: – Ja, dom var ju väldigt så där liksom. Dom hade ju annat att göra. Så det liksom va allting bra med oss och det har det alltid varit me för att mamma, pappa trodde det var bra för mig att kunna va sen också då va, för att de var liksom primunda då va. Och det kan man jag kan man ... Jag kunde ju mest så att mamma såg – åhaa – kolla nu har nånting hänt mig. Det var inte nåt för det va. Och det var ju bra för mig asså.

" Den här promenaden hade jag aldrig kunnat gjort med Kerstin"

Fragment från ett samtal mellan Tony och mig 14 april 2017 under en promenad genom skogen från Riksdalersgatan till Högsbohöjd.

NYÅRSAFTON

Lars: – Jag kommer ihåg nyåret när vi går i sjuan så var vi hos "Bramstångarna" där borta. Eller jag var där i alla fall.

Tony: – Var någonstans?

Lars: – Vi stod här på baksidan vid tolvslaget. Vi hade spelat musik i lägenheten. Beatles vita dubbel-lp hade kommit då.

Tony: – Nu fattar jag inte riktigt vad du menar.

Lars: – Vi var hemma hos "Bramstångarna" på nyåret.

Tony: – Hos Bramstång. Då var inte jag med.

Lars: – Nej, det var du inte kanske.

Tony: – Vad kommer det sig då?

Lars: – Vet inte. Men det var Liselotte och Annkristin (Bramstång, tvillingar och klasskamrater till oss). Och så var det jag och Bosse (Bramstång) och så var det kanske några till.

Tony: – Jaha...!!!

Lars: – Då var vi hemma hos "Bramstångarna" som spelade Beatles vita dubbel-lp (under kvällen). På baksidan av huset här stod Bosse (vid tolvslaget) och tände på smällare och slängde iväg åt vilket håll som helst. (Han hade en cigarr att tända på.) Han gapskrattade. Jag var livrädd.

PROMENAD

Tony: – Den här promenaden hade jag aldrig kunnat gjort med Kerstin.

Lars: – Nej.

Tony: – För hon har ju ingen koppling till detta.

Lars: – Jag har gått här med Marianne. Men det är många år sedan vi gjorde det.

Tony: – Det är svårt att gå med någon som inte har någon relation till det. För dom blir det bara som vilken väg som helst liksom.

Lars: – Ja.

CYKEL

Lars: – Här la jag min cykel på marken och låste den och så gick jag till skolan härifrån.

Tony: – Fick du inte cykla resten?

Lars: – Nej, jag vet inte varför jag gjorde så. Jag vågade inte. Det var en konstig idé jag hade.

Tony arbetar idag som marknadsansvarig på ett musikgymnasium i Stockholm. Ibland turnerar han med cover- och hårdrockgruppen The Purple. Under åttio- och nittioalet spelade han med hårdrockgruppen Alien. Claes är förtidspensionerad och bosatt i Västergötland. Han var tidigare yrkesverksam som socionom inom kriminalvården. Ett stort intresse genom livet har varit gymträning. Lars är bosatt i Malmö. Han deltog i Sydnytt II på Malmö Konsthall 1991 och har ställt ut över landet i olika sammanhang sedan dess. Under de två senaste åren separat på Galleri Mors Mössa i Göteborg, Galleri Rostrum i Malmö och Sjöbo konsthall. *Det är nu som gäller* är en del av Lars Embäcks pågående projekt *Det Okända – Om Tony, Claes och Lars*.